

אב התשפ"ג
יולי 2023

מלחמת יום הכיפורים – פקודת מבצע 'אבירי לב' – ונספח קשר לפקודה אל"ם בדימוס דניאל רוזן

רקע

בתקופה מסיוס מלחמת ההתשה ועד למלחמת יום הכיפורים גרס צה"ל כי אם המצרים יחדשו את הלחימה, תינקט פעולה התקפית, לרבות צליחת התעלה, להכרעת הצבאי המצרי. תכנית 'חותול מדבר' גרסה צליחה בשתי אוגדות מצפון ומדרום לאיסמעיליה.

מפקד פיקוד דרום, האלוף שמואל גונן, שמונה לתפקידו ביולי 1973, גיבש תוכנית אחרת, שעיקרה היה צליחה באזור דורסואר וריכוז מאמץ של שתי אוגדות מדרום לאיסמעיליה ולחיץ החקלאי. תכנית זו כונתה 'אבירי לב'.

האלוף גונן העלה בליל 11–12 באוקטובר את ההצעה לביצוע הצליחה, ורא"ל חיים ברלב, מפקד החזית, הודיע למטכ"ל על כוונתו להפעיל את תכנית 'אבירי לב'. הממשלה אישרה את התוכנית ב-14 באוקטובר בערב, וקבוצת פקודות פיקודית כונסה ב-142200. המחשבה הייתה שהצליחה תיתן לצה"ל את הסיכוי לסיים את המלחמה בהכנעת הצבא המצרי או בהשמדתו, הגשרים על התעלה יעמדו תוך 10 שעות, והמבצע יסתיים תוך 48 שעות.

הצליחה עצמה החלה בליל 15–16 באוקטובר. ב-160130 חצתה חטיבת הצנחנים 247 את התעלה בסירות גומי, וב-160800 פעלו בגזרה המערבית של התעלה 16 טנקים של חטי' 421, שעברו את התעלה על 'תמסחים'. לחימה קשה בגדה המזרחית של התעלה סיכנה את ראש הגשר ועיכבה את מעבר הכוחות. ב-171630 הושלמה הקמת גשר 'יוניפלוט', והחלה העברת כוחות אוגדות 162 ו-143 לגדה המערבית, ובליל 18–19 באוקטובר החלה העברת כוחות אוגדה 252. ב-190100 הושלמה הקמת גשר הגלילים וב-201700 הוכנס לפעולה 'גשר הצנע'. ב-19 באוקטובר פרצו שלוש אוגדות (143, 162 ו-252) לקרב ההכרעה בגדה המערבית.¹

פקודת המבצע

במלחמת יום הכיפורים, טרם 'עידן המחשב', תכנון וניהול קרב נעשה ב'מרשמי קרב' (סימונים בעפרונות צבעוניים 'ציינו' או בטוש 'פנטל') על יריעות PVC שנמתחו על מפות קוד מנייר. רוב הפקודות ניתנו בעלפה באמצעי הקשר, חלק בעלפה במפגשי מפקדים. נוהל הקרב היה בדרך כלל 'חפוז' (ללא תהליך סדור של 'אישור תוכניות').

במהלך הלחימה לא הוצאו פקודות בכתב ברמת האוגדה ומטה. תכנון הקרב והלחימה נעשו בחפ"קים, עם צוות מצומצם של קציני מטה (חלקם עם עוזר אחד, חלקם ללא עוזר). כל דרג קבע את תכנית פעולתו לפי מיטב הבנתו. המפקדים וקציני המטה התמקדו בעיקר, ולא היה עודף מידע.

¹ לתיאור מקיף של מערכת הצליחה ראו מסמך של מחלקת היסטוריה, ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון 107/1979-5.

בסביבה זו, פקודת 'אבירי לב', שמפקדת פיקוד הדרום הוציאה ב'14 לחודש, היא יוצאת דופן, וראויה לתשומת לב מיוחדת, בעיקר מאחר ומדובר במבצע מורכב, ומשך הזמן להיערכות היה קצר מאוד.

נספח הקשר

נספח הקשר הוא מסמך 'רזה' – קצר, ממוקד ומעשי, העוסק במספר מצומצם של נושאים עיקריים:

- מיקום המפקדות ברמת פיקוד ואוגדה.
- רשתות הרדיו וממסרי הרדיו ;
- התגוננות מלוחמה אלקטרונית של האויב (חסימות, הטעיות) ;
- עורקי רד"ט ועורקי טלפרינטר ;
- הערכות לאטימת ציוד קשר (לכוחות החי"ר, שצלחו את התעלה בסירות גומי) ;
- תחזוקת קשר ;
- בטחון קשר – 'דממת רדיו שידור' בתנועה משטחי כינוס לשטחי היערכות.

לנספח מצורפים מרשמי קשר עיקריים, ברמה הפיקודית, ורשימת 'קווי דיווח'.

נראה כי לאחר יותר משבוע לחימה, כשכל מערכות הקשר פועלות ומשרתות את הכוחות, לא נדרש היה להרחיב.

נספחים

לוט הנספחים הבאים :

- נספח א' : פקודת המבצע ונספח הקשר ;
- נספח ב' : מרשם תכנון קרב מקורי, מיום 14 באוקטובר.

נספח א': פקודת מבצע 'אבירי לב' ונספח קשר לפקודה, 14 באוקטובר 1973

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון 1176-1041/1984

~~צה"ל~~

סודי - ב י ו ח ר

מפקדת פקוד הדרום
א. ג. ס. ב. ס.
8857
14 אוק' 73

עותק מס'... מתוך... עותקים
המסמך כולל..... עמודים

אלו לוח הפרצה

הנדון: מבצע "אבירי לב"
עיקרי פקודה

ה כ ו נ נ ו

1. פקוד הדרום יצלה את תעלת סואי באזור דורך טוואר ישחלט על המרחב שבין תעלת סואץ במזרח, תעלת הזניץ התקלאי בצפון, קו הואדיות ואדי אל וטן, ואדי אבו רמת, ואדי אבו עוטג', עד גבול גבל עובייד במערב, ג'בל עוקוו בדרום, ישמיד את כוחות האויב במרחב זה ויכבוש את העיר נואץ.

2. כוחו הפיקוד יהיו בכוננות להמשך פריצה מערבה לעבר קהיר.

3. פליד הדרום ימנע התקדמות מצרית נוספת בתוך סיני וילא לכניעות מבנות המצרים שמזרחה לתעלה ולהשמדתם.

סודי - ב י ו ח ר

סודי - ביותר

- 2 -

עוחק מס'.....
למכתב פקוד דרום/אג"מ

הגותה

כללי

- פקוד דרום יכבוש ראש גשר בגזרה מצמד, יצלה את התעלה סואץ עם שתי אוגדות בדרום יבלוט עם שתי אוגדות מזרחה לתעלה סואץ.
- א) בעקבות הכנה אורית (קלע) וארטילריה יכבוש את ראש הגשר, משני צידי התעלה, ויקים לפחות שני גשרים על התעלה.
- ב) יבטיח את אזור ראש הגשר בכוחות שריון, חי"ר, נ.מ., והנדסה, וציוד לבן. יצלו עם שתי אוגדות משורינות.
- ג) ישמיד את האויב בגזרה ויהיה בכוננות להמשיך מערבה.
- ד) שתי האוגדות מזרחה לתעלה יבלמו התקדמות האויב מזרחה ויהוו לחץ על האויב שמזרחה לתעלה.
- ה) הפיקוד ישוטט על בסיסי טילי נ.מ. צעונה לתעלות החייץ החקלאי.

לתיים

שלב א' - הכנות לצליחה עד "ט".

שלב ב' - מ"ט עד "ט" + 10 - כיבוש ראש הגשר והבטחונו, הקמת הגשרים, מעבר הכוחות הצולחים להבטחת המעברים על תעלת אבוהיץ החקלאי תוך השמדת האויב והתקדמות צערים ודרומה.

שלב ג' - מ"ט + 10 עד "ט" + 24 - השמדת האויב בגזרה.

שלב ד' - מ"ט + 24 עד "ט" + 48 - כבוש העיר סואץ, השתלטות על גשרים נוספים טהור שתי גדות התעלה וכוננות להתקדמות מערבה.

ה) שעת ה"ט" ויום ה"ע" התל מ-15 אוקטובר 73, שעת ה"ט" - 1940.

סודי - ביותר

ס נ ד י - ב ל ו ח ר

- 3 -

עוחק מס'.....
למכתב פקוד דרום/אג"מ

הערות	משימה כללית	החכ
<p>1. זחלמים יעברו להעברת כח. 2. גבול גזרה יעבור משלב ההכנות בקו שבין: פונדק 82- חורבה.</p>	<p><u>המשימה:</u> א. בלימה בגזרה הדרומית בין סואץ לחורבה. ב. טהור הקו הקדמי ממזרח לחעלה.</p>	<p><u>אגודה 252</u> בהתאם הקיים ועוד: 1) 30 ק"מ מכח נמה. 2) גד' חי"ר. <u>פחות:</u> גד' 407 מחס' 600 40 זחלמים. חס' 247</p>
<p>יעבור עם המפקדה לטטה.</p>	<p><u>המשימה</u> 1. בלימה בגזרה שבין טליסמן-בודפסט. 2. יפשוט בגזרה סוף מערבית לחעלב-להשמדת סוללת נ"מ. 3. יקבל אחריות על גזרת אוג' 162 עם יציאת אוגדה 162 מהגזרה.</p>	<p><u>כח</u> בפיקוד שוֹן־בהרכב קי"מ ועוד 3- 7- <u>פחות:</u> 10 זחלמים. מ"מ שנחניט מ-247 מ"מ זרמ"ש.</p>
<p>פרוט ציוד הנדסה ראה נספח הנדסה.</p>	<p><u>המשימה</u> 1. בלימה בגזרה. 2. תכנון א"ח מרחב "אמיר מיסורי" 3. תכנון בלפי מערב וצפון, יבטיח את ראש הגשר. 4. תקים לפחות 2 גשרים ותאבטח את מעבר הכיחות. 5. תכנון א"ח מרחב "עוויבן" לכסיס מבוחרים או את העיר סואץ. 6. במידה ותצלח ראשונה תתקדם מערבה לעבר החיץ, במידה ותצלח שניה תנוע מערבה ודרומה.</p>	<p><u>אגודה 143</u> בהתאם קיים ועוד: הש"ח חי"ר מ-247 גד' 630 גד' 605, גד' 424 24 דוברות גד' יפתח 100 סירות גומי. 215 הצ"ח דר לבן 400 500</p>

סודי - ב י ו ת ר

- 4 -

עותק מס'....
למכתב פקוד דרום/אג"מ

הערות	משימה כללית	הסמך והרכבו
	1. בלימה בגזרה כמצב הקייסץ. 2. תצלה החעלה לפי פקודה. 3. במצה וחצלה ראשונה תתקדם מערכה לעבר החייץ החקלאי. 4. במדה וחצלה שניה תתקדם דרומה ומערכה. 5. תכבוש את מרחב עוייבד רכסיס מבוחרים, או את העיר סואץ.	<p><u>162</u> אג"מ</p> <p>בהרכב קייס.</p> <p>פיקוד: הס"מ משורינת.</p>
	תהיה עתודה פיקודית חמצא בצבילון.	<p>אג"מ</p> <p>בהרכב: הס"מ משורינת מאוגדה.</p>
	פיקוד על הכוחות וחממקט מאזור.	<p>פיקודי</p> <p>הס"מ 2 מח' טנקים הס"מ 162 בפיקוד</p>

ש"ר תמרי, סא"ל
קצין אג"מ

סודי - ב י ו ת ר

אשר קבלה

מאת:.....
אל: פקוד דרום/אג"מ
אשר קבלה מכתבכם הסודי ביותר מחאוייל 14 אוק' 73.
זמן: שם.....משפחה.....תאריך.....ס"א.....חתימה.....

סודי - כ י ו ת ר

עותק מס'.....
למכתב פקוד דרום/אג"מ

" אבירי לב' "
תוספת לפקודה מס' 1

משימות

1. כח נמר - הכבוש ב"ע" + 1 ולפי פקודה אה (ורט פואד, תהיה בכוננות לכבוש פורט טעיד.

2. אוגדה 143 - תהיה בכוננות לתנועה לכיוון קהיר.

3. תציב על הגשר את כל גד' הנ"מ האוגדתי.

4. לאחר העברת הארטילריה ונטרוח את סוללות הטילים מצפון לחייץ.

5. התכונן לתפוס את ש/ת דרוור סואר או את ש/ת פאיד ויכינו להנחתה.

6. אוגדה 162 - תהיה בכוננות לתנועה לכיוון שדות הנפט.

סודי - כ י ו ת ר

סודי - ב י ו ת ר

- 5 -

עוהק מס'...
למכתב פקוד דרוס/אג"מ

נספח קשר

נספח קשר ל"אבירי לב"

מילות מפקדות

1. חפ"ק פיקודי א' מרחב - "דבלה".
2. חפ"ק פיקודי ב' ניחה - "קברניט".
3. חפ"ק פיקודי נייד - "כתוב אל חובישי" (כספי 57).
4. מפק' אוג' 143 - "צילון".
5. מפק' אוג' 162 - "נואס".
6. מפק' כח ג' - "בלוזה".
7. מפק' אוג' 252 - אוט מחצה חפ"ק במיתהלה.

קצ' רדיו

6. תופעלנה רשתות הרדיו הבאות:
  - א. רשת מבצעים חג"מ פיקודית.
  - ב. רשת מבצעים חד פט פיקודית.
  - ג. רשת מנהלה חג"מ פיקודית.
  - ד. רשת מנהלה חד פט פיקודית.
  - ה. רשת מודיעין חד פט פיקודית.
7. רישם רשתות רדיו, ראה נספח א'.

מסמכים

8. יזפעלו ריכוזי ממטרים פיקודיים כמפורט:
  - א. ממטר ג' בל יעלק - 94
  - ב. כמטר נייד א' בנ"צ סליסמן 54 - 94 ה'.
  - ג. ממטר נייד ב' ב"כישוף" - 94 י'.
  - ד. 2. מטוסי ממטר מטכ"ל.
9. ממטר יעלק יפעיל בנוסף לממטרים המופעלים דרך קבע ממטרי חג"מ הנאים:
  - א. ממטר ברשת מבצעים חג"מ פיקודית.
  - ב. ממטר ברשת מנהלה חג"מ פיקודית.
  - ג. חוון ברשתות מנהלה חג"מ אוג' 143 ואוג' 162.
10. ממטר נייד א' - יפעיל:
  - א. ממטר חג"מ ברשת מבצעים חג"מ פיקודית.
  - ב. חוון ברשת מנהלה חג"מ פיקודית.
  - ג. חוון ברשת חג"מ אוג' 143 עפ"י דרישת קצין קשר אוג'.
11. ממטר נייד ב' - יפעיל:
  - א. ממטר חג"מ ברשת מבצעים חג"מ פיקודית.
  - ב. חוון ברשת מנהלה חג"מ פיקודית.
  - ג. חוון ברשת חג"מ אוג' 162 עפ"י דרישת קצין קשר אוג'.

סודי - בינוני
- 6 -

עוהק מס'....
למכתב פקוד דוס/אג"מ

12. מט"ל המספר יפעלה:

מט"ל א':

- א. חירוק י רות מול חפ"ק פיקודי.
- ב. תווך שט מבצעים חג"מ פיקודי.
- ג. תווך ברשת מבצעים חג"מ אוג' 143.
- ד. תווך ברשת מנהלה חג"מ אוג' 143.

מט"ל ב':

- א. עורק יזרות מול חפ"ק פיקודי.
- ב. תווך ברשת מנהלה חג"מ פיקודי.
- ג. תווך ברשת מבצעים חג"מ אוג' 162.
- ד. תווך ברשת מנהלה חג"מ אוג' 162.

חסימת התערוכה

- 13. יזריה חסימה ברשתות חג"מ, כמו כן הפרעות מכוונות ונסיגות הטעיה, ע"י יזרור הודעות מטעות ברשתות.
- 14. יזרורי הקשר יתדרכו את המפקדים ברמות השונות באיחור חסימות והפרעות מכוונות.
- 15. יזרורי הקשר האוגדתיים יקבעו חדר חירום אשר יוכל להכנס יחידה אשר יזריה קשר כתוצאה מחסימה.
- 16. יזרורי הקשר ידווח לרמה הממנה על מעבר לתדר רזרבי.
- 17. יזרורי הקשר ידגש על שמירת רצף הקשר ברשתות החד פס ע"מ לאפשר שליטה בעת חסימה ברשתות חג"מ.

קריאת הודעות

18. יזרורי עורקי חג"מ הבאים:

- א. מחפ"ק פיקודי "דבלה" אל החפ"ק הנייד ב"כחוב אל חוביישי".
- ב. מחפ"ק פיקודי "דבלה" אל חפ"ק "קבניט".
- ג. מחפ"ק פיקודי "דבלה" אל חפ"ק אוג' 143.
- ד. מחפ"ק פיקודי "דבלה" אל חפ"ק אוג' 162.
- ה. מחפ"ק פיקודי "דבלה" אל חפ"ק אוג' 252.
- ו. מחפ"ק פיקודי "דבלה" אל חפ"ק כח ששון.

19. יזרורי הקשר ידווח על חק"ש 323 יזרופו ל-2 ריכוזי המסרים הניידים.

הודעות

20. יזרורי הקשר ידווח על חק"ש 323 יזרופו ל-2 ריכוזי המסרים הניידים.

21. יזרורי הקשר ידווח על חק"ש 323 יזרופו ל-2 ריכוזי המסרים הניידים.

ט ו ד י - כ י ו ת ר

- 7 -

עו"ת מס' 6....
למכתב פקודת רוט/אג"מ

אסימט מטהירי קשר

22. לאגודה 143 תורד באחריות הפיקוד, חוליג אסימט ציוד קשר, תורד החוליג, תצוייד בציוד אסימט וחסייע ליחידות באסימט ציוד הקשר.

חחזוקת ציוד קשר

23. תיקוני ציוד קשר ברכי דרג א' ו-ב', יבוצעו ע"י יחידות אשר ברשותן במ"ק נייד.

24. תיקוני דרג ג' יבוצעו ע"י פלוגות חחזוקה אוגדה/חזרה.

25. תיקוני דרג ג' בכח **צמר**, יבוצעו ע"י מעבדה חס' 275 **שש**.

פיקודי: יעלמת ציוד קשר

26. ע"י בצ"מ 287 ברפידים.

פיקוד

27. בצ"מ רפידים ידווף ציוד תקין ישירות לפל' החחזוקה.

28. בעת החפיפה ימשך מהיחידות ציוד לא שמיש.

29. על קציני הקשר להקפיד לרכז ציוד בלתי שמיש ולפנותו לבצ"מ.

העברת ציוד

30. יתאמש, יפתח החדש, יופעל מלקוד שחור ירוק, מפתח פיקוד הדרום אשר בתוקף.

31. יתאמש, יתנועה משטחי כינוס להערכות, יבוצע כרמח רדיו שידור.

32. יבוצע פיקוד הסעים ברשתות רדיו לצרכי המבצע.

הערות

א. מרשם רשתות רדיו פיקודי.

ב. מרשם פיקודי (ד/ד)

ג. מרשם טלפרינסר.

ט ו ד י - כ י ו ת ר

סודי - ביותר

עוהק מס'.....
למכתב פקוד הדרום/אג"מ

קווי דרוח למבצע " אבירי לב "

קווי דרוח

שעה	שם קוד	משמעות
	אלנבי	צ"א אה מכרזס
	אימי הגנרלית	צ"א צ"א אה מכרזס
	אקוריום	תחילת צליחה
	אקפולקו	תחילת צליחה
	אקסטזה	תחילת צליחה
	אריזונה	תחילת צליחה
	אקלימט	תחילת צליחה
	אפשיס	תחילת צליחה
	ברנש	תחילת צליחה
	בו פלר	תחילת צליחה

סודי ביותר

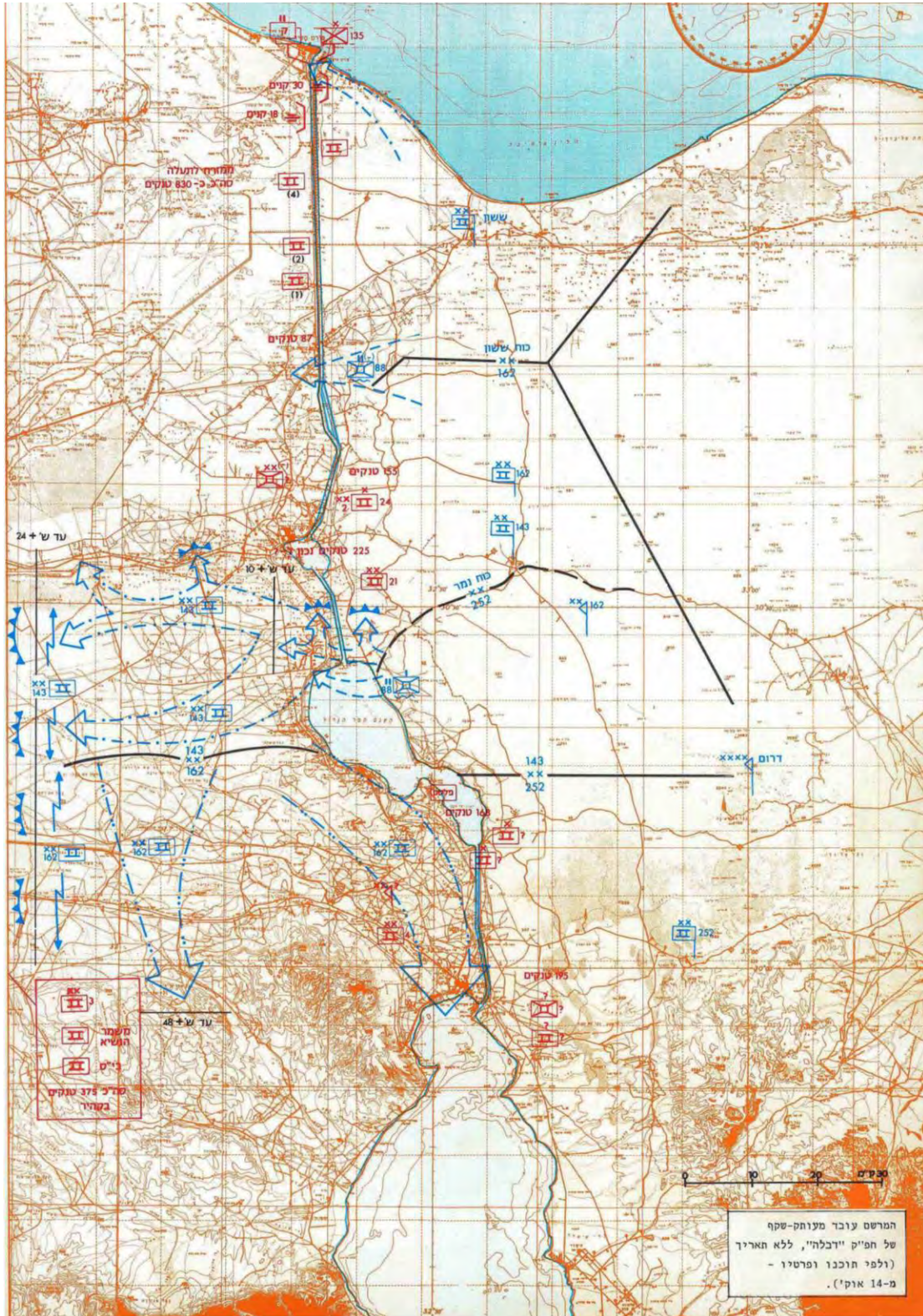
סודי - ב י ו ת ר

עוחק מס' .....
למכתב פיקוד הדרום/
אג"מ

לוח תפוצה

מס'	עוחק	ה מ כ ו ת ב
1		וגדה 143/ק' אג"מ
2		אוגדה 162/ק' אג"מ
3		אוגדה 252/ק' אג"מ
4		כח שטון/ק' אג"מ
5		אלוף הפיקוד
6		אג"מ מבצעים/הע"נ מבצעים
7		אור"ר 3/רע"פ תקיפה
8		קמ"נ
9		קא"פ
10		מת"פ
11		טהנ"פ
12		יו"ש"פ
13		קב"ט
14		רזרבה
15		רזרבה
16		תיק

נספח ב': מרשם תכנון קרב מקורי של 'אבירי לב', מיום 14 באוקטובר²

² מפה 49, אטלס מפות מלחמת יום הכיפורים: מהלכי קרבות וסד"כ (סדר כוחות) בגזרות סוריה ומצרים במהלך כל ימי הלחימה, אג"ם - מה"ד - היסטוריה, מאי 1983, ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, מפה 20024.